

Сценарій шевченківського свята «Мені ж, Боже, на землі подай любов, сердечний рай...»

*Розробка заступника директора з виховної роботи
Буришинської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 3
Піцун Любові Васиївни*

Хореографічна композиція «Весна»

Жіноче серце! Чи ти лід студений?
Чи запашний чудовий цвіт весни?
Чи світло місяця? Огонь страшенний,
Що нищить все?
Чи ти така, як тихі сни?
Чи б'єшся ти? Яка твоя любов?
У що ти віриш? Чим живеш?
Чого бажаєш знов?
Не знаю, люди, жінка це, а чи весна –
Така ж чарівна, ніжна, трепетна вона...
А, може, це весняна красна чічка,
А може це яскрава, племениста свічка?

Музи Шевченка:

Я - жінка, я - свічка,
Запалена Господом на віки.
Неправда, що я - ребро чоловіче,
Цю казку придумали чоловіки...
Я - жінка, я - річка, бурхлива й невпинна,
Що часом ламає верхи берегів.
Хто сказав, що я покоритись повинна?
Все це вигадка чоловіків!
Я - жінка, я дійсно слабка половина,
І все пробачаю тобі наперед.
З твоєї криниці я крапля остання,
Із уст твоїх згірклих я липовий мед...

Шевченко:

Я свічку засвітив колись...
До дна відтоді келих горя випито.
Ще трохи і... молись чи не молись,
Із рук тремтячих недогарок випаде.
Я ніс вогонь крізь чорноту обмов,
Крізь морок тюрем, через ґрати відчаю.
Він погасав, але я знов і знов
Од свого серця цю свічу засвічую!

Ведуча:

Відкриваючи в Шевченкові все більше земного, людяного, ми дедалі глибше досягаємо його геніальність, наближаємося до пізнання філософії його впливу на долю України. По життю поета вело велике почуття любові, окрилювало, надихало на творчість.

Ведучий:

Будучи емоційною і чутливою натурою, Тарас Шевченко, як і кожен поет, закохувався часто. Маючи унікальні таланти, гострий розум, товариську вдачу, привабливу зовнішність, він, здавалось би, був приреченим на успіх у жінок. Однак лиха доля переслідувала його все життя, не даючи йому щастя жити у шлюбі, у любові з дружиною, про яку мріяв...

Ведуча:

Хто ж вони, ті Музи, які надихали поета, які давали йому втіху і навівали смуток, яких любив він, і любили його...
Вернулась, правда, через год,
Га що з того. З байстрам вернулась,

Острижена. Було вночі
Сидить під тином, мов зозуля,
Та кукає, або кричить,
Або тихесенько співає
Та ніби коси розплітає.
А потім знову кудись пішла,
Ніхто не знає, де поділась,
Занапастилась, одуріла,
А що за дівчина була.
Та так що краля! І небога,
Та талану Господь не дав...
А може, й дав, та хтось украв,
І одурив святого Бога.

(виходять)

Наймичка *(під журливу мелодію заходить з дитинчам на руках):*

Ой тумане, тумане, -
Мій латаний талане!
Чому мене не сховаєш
Отут серед лану?
Чому мене не задавиш,
У землю не вдавиш?
Чому мені злої долі,
Чом віку не збавиш?
Ні, не дави, туманочку!
Сховай тільки в полі,
Щоб ніхто не знав, не бачив
Моєї недолі!..
Я не одна - єсть у мене
І батько, і мати...
Єсть у мене... туманочку,
Туманочку, брате!..
Не я тебе хреститиму
На лиху годину.
Чужі люди хреститимуть,
Я не буду знати
Як і зовуть... Дитя моє!
Я була багата...
Не лай мене; молитимусь.
Із самого неба
Долю виплачу сльозами
І пошлю до тебе...

(Кладе дитинча в колисочку й колише. Ансамбль виконує пісню "По діброві вітер виє...")

Ведуча:

Ваш добрый ангел осенил
Меня бессмертными крылами
И тихостойными речами
Мечты о рае разбудил...

Такими рядками закінчилась присвята до поеми, створеної Тарасом Григоровичем у Яготині. Перед присвятою після заголовку написано «На память 9 ноября 1843 года княжне Варваре Репниной».

Ведучий:

Дочка князя Варвара, зустрівшись із Т.Шевченком, захопилася його талантом та поезією. Та ще й закохалася на все життя! Вона відчувала, що 30-літній Тарас - вибранець її серця. Зізнавалася, що коли бачила б з його боку любов, то відповідала б йому пристрасною. А поет...

Ведуча:

А поет з великою повагою поставився до трепетного почуття Варвари, але не міг примусити серце відповісти на щире почуття кохання.

Ведучий:

Попри все дружба Варвари Рєпніної і Тараса Шевченка тривала довго. Варвара Миколаївна допомагала розповсюджувати естампи «Живописна Україна», створені Шевченком. Вона звершувалася до III відділу, до графа Орлова. Один із листів.

(Читання листа супроводжується виконанням танцю "Вальс")

Ведуча:

Пане Графе! Ви людина, наділена високою владою, і в силу високого становища та благородства покликані робити добро. Переконана в цьому, я звернулась до Вас, пане Графе, з благанням за нещасного Шевченка. Маю надію, графе, що я взяла обов'язок зробити все можливе, щоб полегшити долю поета, оскільки знаю його дуже добре і знаю, що він дуже самотній на світі. Для досягнення мети не маю іншого шляху, як звернутися з благанням одержати для нього дозвіл на малювання. Я прошу у Вас цієї милостині, склавши на грудях руки!

Ведучий:

Майже два роки тривали листування різних чиновників, аж урешті-решт Варварі Рєпніній було відмовлено.

(Пісня «Така її доля»)

Ведуча:

У княжім домі панночка бліда
Жар серця нишком в вірші вилива...
Про що вона ? Чого їй так болить?
Далекий хтось «хто під ружжом гуляє»?
Їй, панночці б, - та суджений панич!
Зітхання соловейка у альтанці...
Невже нікого вартого в обранці?
Нащо тобі застінки кам'яні.
По вікнах тюрем лячно заглядати?
До Бога правди криком день при дні
За Україну уярмлену волати?!
Молилась. При свічці. При сльозі.
При сонці й місяці. При серця світлі.

(Інсценізація: Варвара Рєпніна за столом запалює свічі)

Варвара:

Шевченко зайняв місце у моєму серці. Я часто думала про нього, бажала йому добра, прагнула сама створити для нього добро. Побачивши його раз великим, я хотіла, щоб великим він був завжди, хотіла бачити його незмінно святим і променистим, щоб він поширював істину силою свого незрівнянного таланту. Я бажала, щоб усе це робилось через мене.

(Встає, говорить)

Вернути б час, і я - Варвара,
Сумна, задумана княжна,
Я б утекла з Яготина
Аж за Урал, де, наче хмара,
Пісок підводивсь над тобою,
Де цар кривавою рукою
Вершив безбожнії діла.
Я б у задумливу казарму
Як вірна подруга прийшла...
Твоєю б стала я сестрою
І в Придніпровський рідний край
Листи б до тебе відсилала...
Я б берегла твої пісні,
Щоб чорний вітер Кос-Аралу
Не попеляв даремно днів.

Ведучий:

Останніми роками Тараса Шевченка охопила туга за родинним теплом, жіночою ласкою й опікою. «Оженіть, будьте ласкаві, - писав він своїм друзям в Україну. - А то так і пропаду бурлакою на чужині...». «Чи так, чи сяк, а я повинен одружитися, а то проклята нудьга скине мене зі світу». Мрія створити сім'ю, знайти дружину не полишала Шевченка. Якимсь дорогою з Нижнього Новгороду до Петербурга він відвідав родину Максимовичів. Там і познайомився з молодою красунею Марією, дружиною українського відомого природознавця, історика і фольклориста.

(Звучить запис гри на фортепіано)

Інсценізація «У гостях у закоханого художника».
Тарас Шевченко малює портрет Марії.
(Заходить знайомий, знімає капелюх з парасолькою)

Знайомий:

Моє шанування Вам, Тарасе Григоровичу!

Шевченко:

А, добридень, будьте і ви здорові, заходьте (підставляє стілець).

Знайомий:

А Ви, бачу, Тарасе Григоровичу, якусь тут красуню вимальовуєте? Чий це портрет?

Шевченко:

Це не просто портрет, друже, це шедевр, діамант у жіночій подобі! (Захоплено)

Знайомий:

О, бачу, Тарасе Григоровичу, по Ваших очах і по цьому портрету, що і ви не просто художник, а закоханий художник. (Підходить ближче і придивляється). Надзвичайно замріяні очі, особливо сяючий вираз обличчя, серпантинний ореол навколо голови - це, знаєте, друже, свідчить про те, що цей образ Ваша - Ваша Муза! Ось що Вам скажу!

Шевченко:

Ох і проникливі Ви! Усе бачите, все відчуваєте!

Знайомий:

Мене не проведеш! Та й здається мені, що тут заплутана якась історія? Чи я не правий?

(Звучить запис гри на фортепіано).

Шевченко:

Ну, як Ви кажете, Вас не проведеш... Була історія... Одного разу ми заїхали Михайла Максимовича. Ви знаєте його. Хазяйки його не застали вдома... А незадовго з'явилася і вона, як сонце... ви знаєте, похмура домівка вченого просвітліла! Яке мило, прекрасне створіння!

Ну що в ній найгарніше - це чистий безпосередній аналог моєї землячки - яскрава і вродлива! Вона прогнала для нас на фортепіано кілька наших пісень. Так чисто, без манірно, як ні одна велика артистка грали не вміє. Ці звуки, ці ноти в'їлися мені в саме серце!

І знаєш, друже, дивуюся я, де він, старий антикварій, Максимович, виконав таке чисте і свіже добро?!

І сумно, і заздрісно...

Знайомий:

Не сумуйте, не ятріть свою душу, може ще й зустрінетеся.

Життя - не поле перейти! Я іду, а Ви творіть, творіть, Григоровичу, Свою Музу!

(Іде).

Шевченко:

Кажете: зустрінетеся? Якби ж то зустрілися!

(Учень декламує вірш «Якби зустрілися ми знову...». Бандуристи виконують пісню «Зоре моя вечірняя»).

Читець:

(під запис гри на фортепіано)

Якби зустрілися ми знову,

Чи ти злякалася б чи ні?

Якесь тихес ти слово

Тоді б промовила мені?

Ніякого. І не пізнала б.

А може б, потім нагадала,

Сказавши: «Снилося дурній».

А я зрадів би, моє диво!

Моя ти доле чорнобрива!

Якби побачив, нагадав

Веселеє та молодеє

Колишнє лишенько лихес.

Я зарідав би, зарідав!

І помоливсь, що не правдивим,

А сном лукавим розійшлось.

Слізьми-водою розлилось,

Колишнєє святеє диво.

Катря Піунова:

(на сцені)

Після всього пережитого на засланні душу Кобзаря заповонило відчуття самотності. Він почав серйозно подумувати про одруження, про своє, як він казав, "кишло". Повертаючись із фортеці, зупинився в Нижньому Новгороді, щоб дочекатись дозволу на виїзд до Петербурга. Тут і познайомився зі мною, 16-річною актрисою Катрею Піуновою. На прохання Щепкіна Шевченко навчав мене української мови, а під час лекцій і закохався. Почав частіше відвідувати нашу родину. Урешті попросив у батька руки, але йому було відмовлено. Якось я і книги йому віддала. Ось, до речі, він і листа мені прислав.

Кохана і шановна Катерино Борисівно!

Я сам приніс вам книги і приніс їх з тим, щоб Ви їх прочитали... Але ви, не прочитавши їх, прислали назад. Як пояснити цей учинок? Він рішуче ставить мене у западню, особливо коли взявши до уваги нашу сьогоднішню розмову. Чи не відповідь це на мої почуття? Якщо це так, то я прошу висловити зрозуміліше... Для мене це дуже важливо. Я вас люблю - і говорю це прямо, без возвеличень та прикрас... Ви досить мудрі для того, щоб вимагати від мене палких зізнань у коханні. Я дуже люблю і поважаю Вас. Стати Вашим чоловіком для мене - це велике щастя, і відмовитись від цієї думки досить складно. Але в усякому разі ні почуття мої, ні повага до Вас не зміниться, коли ви не можете чи не хочете бути моєю дружиною, то дозвольте залишитися Вашим другом і постійною вірністю, пошаною заслужити ваше добре ставлення і повагу.

Іду до тебе кожен день востаннє

Нема надій, ілюзій, ні мети,

Не хочу я випрошувать кохання,

Коли його не маєш ти.

Не хочу бути примхою чужою

Чи старцем край багатого стола,

Та все ж іду, щоб згордуванім мною

Ти в спогаді в світлицю увійшла.

(Романс «Заболіло серце» виконується під гітару)

Заболіло серце від болю,

Заболіло серце тобою,

Бо кохання в мені розгорілось,

Запекло мою душу і тіло,

Запекло, запекло, запекло

Мою душу і тіло.

Твої очі, мов зіроньки ясні,

А уста ці медові, прекрасні,

Не дають же мені супокою,

Як я мучуся, мила, тобою,

Як я мучуся, мила, як я мучуся,

Мила, тобою...

У тривозі, мов пташечка, б'ється,

Одиноке заженене серце...

В кожній думці і кроці, і слові

Я увесь у полоні в любові...

Я увесь, я увесь, я увесь у полоні любові...

Знаю, скажеш, що нам не судилось,

Тее щастя нам просто наснилось,

Ми не пара, не пара з тобою,

Розійдемося, як радість з журбою,

Розійдемося, розійдемося, розійдемося,

Як радість з журбою.

За що, доле, мене ти караєш,

Чом жалю ти до мене не маєш,

Чи не любя тобі я дитина,

Що у світі я сам сиротина...

Що я сам, що я сам, що у світі я сам сиротина.

Ведучий:

«Коли чоловік чого доброго шукає, то і найде», - так говорив Тарас Григорович, коли 1860 року на дачі Надії Забіли, знайомі йому поміщиці, познайомився з наймичкою, колишньою кріпачкою Ликерою Полусаковою. На той час вона слугувала в домі Карташевської, сестри Шевченкового знайомого Макарова. Граціозна, з кучерявою голівкою, ззовні дуже схожа на Марію Максимович, вона полонить душу поета, пробуджуючи знову, вкотре знайти милу серцю дружину. Вірив, дбав, навчав і присвячував...

Поезія «Моя ти люблю»

Моя ти люблю! Мій ти друже!
Не ймуть нам віри без хреста,
Не ймуть нам віри без попа
Раби, невольники недужі!
Заснули, мов свиня в калюжі,
В своїй неволі! Мій ти друже!
Моя ти люблю! Не хрестись,
І не клонись, і не молись
Нікому в світі! Збрешуть люди,
І візантійський Саваоф
Одурить! Не одурить Бог,
Карать і миловать не буде:
Ми - не раби його - ми люди!
Моя ти люблю! Усміхнись
І вольную святую душу,
І руку вольную, мій друже,
Подай мені. То перейди
І він допоможе нам калюжу,
Поможе лихо донести
І поховать лихе, дебеле
В хатині тихій і веселій.

Інсценізація «У знайомій поміщиці...»

(За столом сидять дві пані і кепкують з портрета Т.Шевченка)

I пані:

Ви тільки дивіться, які вуса... У-ухі.

II пані:

А погляд, а погляд закоханого молодика!

I пані:

Елегантний панич з хлопського роду! (Сміються).

(Двері гримнули. Зайшла служниця, ставить речі, роздягається...)

I пані:

А ось і вона, моя служниця, Ликера. Зараз ми з нею поговоримо. Ви дізнаєтеся (встає із-за столу). Ми тут, Лукеро, якраз зі своячкою про твого залицяльника говоримо...

Ликера:

Це, Ви, пані, тобто про кого?

I пані:

Ну, як про кого? Звичайно, ж про Шевченка!

II пані:

До речі, про такого популярного у дворянським колі!

Ликера:

Гм, який там залицяльник! Поет є поет?

II пані:

Ну, Лукеро, не зволікайте. Ми чули, що ви збираєтеся за нього заміж?!

Ликера:

Та от думаю, що його робити... З однієї сторони - чоловік статний: мені одяг купив, багато ще деяких прикрас та гостинців, учителя найняв для мене...

I пані:

Ну, так це ж добре!

II пані:

Це благородно і щедро! Що тут думати? (Встає також).

I пані:

Знаєте, душко, заради знатного чоловіка, порядного товариства на всі огріхи можна і рукою махнути!

II пані:

Тим паче, поговорюють, що Шевченко до весілля старанно готується, навіть посаг купив!

Ликера:

Н-не знаю... Насторожує він мене. Часто сердиться, бурчить, все повчає та й повчає... А ще і друзі його, бачу противляться нашому одруженню. Не подобаюсь я панам! От що! А себе переробити не можу. Я є, яка є. Ось тут і все! *(З рукава випадає листок)*.

I пані:

Якийсь папір випав, Ликеро... Цікаво, чи не любовне це освідчення?

Ликера:

А ще трохи пані - і вгадали б. Це - поезія. Її присвятив мені Тарас Григорович .

II пані:

Он як? Лукеро, не подумайте, що такі вже ми надтоїдливі, але ж сам поет вам написав. Може...

Ликера:

Чому ж я прочитаю! Написав, неначе картину змалював. Так мені чомусь здається...

(Читає «Поставлю хату і кімнату...»)

Поставлю хату і кімнату,
Садок-райочок насаджу.,
Посиджу я і походжу
В свої маленькій благодаті.
Та в одині-самотині
В садочку буду спочивати,
Присняться діточки мені,
Веселая присниться мати,
Давне - колишній та ясний
Присниться сон мені!.. І ти!..
Ні, я не буду спочивати,
Бо й ти приснишся. І в малий
Райочок мій спідтиха-тиха
Підкрадешся, наробиш лиха...
Запалиш рай мій самотний.

(Пісня «Ой піду я бережком...»)

Ведучий:

Це було останнє кохання в житті поета. Це була остання спроба створити сім'ю, про яку так довго і палко мріяв. Заповітна мрія стала нездійсненою, як сон.

Будучи неспроможною оцінити високу честь генія, народного поета, Ликера поєднала долю з іншим чоловіком.

Ведуча:

Ставши вдовою, вона переїхала до Канева і поселилася неподалік Чернечої гори, куди часто ходила, скроплювала сльозами могилу поета, просила прощення його душі. Єдине, що лишилось від її кохання на згадку людям - це чотириметровий рушник з домотканого полотна, рясно витканого розкішним орнаментом. Цей рушник вона вишивала для Тараса... Адже він мріяв про весільний рушник з півнями та квітками...

Ведучий:

І є щасливі тут поміж нас, які побували в місті Каневі, що стояли минулої весни на тому місці, де похований Великий Кобзар. З його багатою скарбницею кохання. Та ні, це почуття ніколи не помре і не зів'яне, як весняний цвіт, як геніальність і талант, що не перестає захоплювати покоління українців...

Ведуча:

І все-таки жаль, що не знайшлося у житті поета жінки, яка йому сказала б:

Любове свята моя,
Богине моя страждальна!
Вже скільки пройшло років,
А ти у мені - світання!
І скільки б не лишилось днів
На рідній землі прожити...
Та навіть, як стану житом,
Знов шепотітиму вітру,
Щоб ти повернув мені
Журавлину - чорнокрил,
Загублений мій коханий,
Я навіть у свій день останній
Летіти до тебе стану,
Допоки вистачить сил!

(На мультимедійній дошці показується відеозапис «Івано-Франківці в Каневі на могилі Кобзаря») Хореографічна композиція «Рушничок»

І знову починається весна...

Так, як було це ще у неоліті.
Лиш перша брунька вибухне на вітті,
І знову починається весна!

І знову починається життя
Швидкі шалені зміни на землі,
Кінчається симфонія зими,
І знову починається краса!

А жінка буває так на весну схожа:
То тиха і привітна, а то і непогожа...
То скропить сльозою, то сонцем засвітить,
То прагне зими, то порине у літо...

Весна у природі - це завше, як диво,
Так само і жінка буває вродлива,
Буває примхлива, буває зрадлива,
Нехай тільки кожна з нас буде щаслива!

Юнак:

Від Вас усе: і весен перший цвіт,
І срібний обрій, і криниця чиста,
І серця жар, і мрій дзвінкий політ,
І юності розрада промениста!

Від Вас усе: любов і визнання
І пристрасть ласк, і тиха щирість літа,
Стрімкого щастя світле пізнання
Безмежним шаром юності повита...

Шевченкова весна довіку не зів'яне,
Його "Кобзар" нікому не спалить!
Він тут ходив, він тут любив і плакав
Шапки з голів - і голови схилить!

І станьмо перед Богом на коліна,
Схилім у шані голови свої,
Щоб наша солов'їна Україна
Цвіла, як солов'їні гаї!

(Учасники свята виконують «Заповіт»)